

KRANJSKI ZVON

ŽUPNIJSKI LIST ZA KRANJ IN OKOLICO.

Izdaja: mestni župni urad v Kranju.
Izhaja zadnji teden v mesecu.

L. 1930. Štev. 4.

Posamezna štev. 2 Din.

Rusija in nje nauk.

Na Ruskem se gode strašne reči!

Kmetje, posestniki, trgovci obrtniki so oropani vse svoje posesti. Vsi nekdanj posedujoči stanovi so brez postavnega varstva, brezpravni v državi, nimajo pravice ne do hrane, ne do službe, ne do obleke. Istotako duhovniki vsake vere.

Blizu tisoč cerkva je že porušil boljševiški barbarizem!

12 milijonov mladine je včlanjene v organizaciji brezbožnikov, boljševiki hočejo vso mladino organizirati v tej družbi, da v mladini zatro vsako vero v Boga.

Okrog 3 milijone zanemarjene mladine pa se klati po državi. Ne vedo, kdo je njih oče, kdo njih mati. Ti žive le od tatvine in ropa, udani so najgršim razuzdanostim, okuženi s spolnimi boleznimi, popolne propalice.

Ko je papež otvoril v dobi silne lakote polno dobrodelnih postaj po vsej Rusiji, so se začela ruska srca ogrevati v hvaležnosti do poglavarja katoliške cerkve. Okrog 170.000 otrok je vsaki dan nasičevala krščanska ljubezen papeževe organizacije. Na stotisoče otrok je bilo rešenih strašne smrti od lakote. Ko so pa boljševiki videli, da bi ta dobrodelna akcija mogla vzbuditi v narodu ljubezen do papeža, do cerkve in krščanstva, so preprečili in onemogočili to delo. Naj raje stotisoči poginejo od lakote, le papež jim ne sme pomagati!

Milijoni ruskih izgnancev se potikajo po vsem svetu v gorju in trpljenju, umirajo daleč od domovine, ločeni od staršev in domačije.

Beda vlada na Ruskem, delavstvo trpi lakoto in mrz, da se njegovo stanje niti daleka ne more primerjati z stanjem delavstva po drugih državah.

Kako je moglo priti tako daleč?

V nekdanji Rusiji je bilo delavstvo preveč zapuščeno in prepuščeno izkoriščanju. Znan slovenski industrijalec, ki je sam opazoval tamkajšne razmere, je priznal, da je moralo priti tako daleč. Po mnogih tovarnah ni delavec toliko zaslužil, da bi si mogel oskrbeti hrane, stanovanja in obleke. Celo življenje je bil pri tovarniškem stroju, tam je spal in jedel borni kruh, da je mogel za silo vzdrževati svojo družino. Družba je to mirno gledala. Kapitalisti so zapravljali doma in v tujini milijone, njih delavci so pa stradali in umirali v gorju in trpljenju. Tako potem ni čudno, da je rastele v delavskih masah gnjev nad vsemi, ki so kaj imeli, da se je dvignil v srdu proti vsem posedujočim, da ti sedaj trpe gorje, ki si ga skoro predstavljati ne moremo.

Ce je kdo svaril družbo pred takim izkoriščanjem delavstva, je bil v nevarnosti, da ga proglase za revolucijonarja in da bi bil moral v mrzlo Sibirijo v pregnanstvo! Oni, ki so hoteli dobro, državi in ruskemu narodu, so bili neredko proglašeni za državni sovražne elemente, za prevratne hujskače in revolucijonarje. Tako je moralo priti do izbruha, in sedaj trpi ves ruski narod strašno gorje za grehe onih, ki niso hoteli videti znamenj časa . . .

In kako je to, da se je vsa revolucija obrnila proti veri, proti krščanstvu in proti Bogu samemu? Za to je več vzrokov.

Kolikor toliko je kriva tudi ruska pravoslavna duhovščina, ki se je solnčila v milosti oblastnikov, ni pa imela v sebi toliko moči, da bi bila nastopila proti krivicam, ki so se godile delavnemu ljudstvu, ni se skoro nič brigala za socialna vprašanja, za krščansko ljubezen, da bi pomagala bednim in zatiranim. Kako vse drugače bi se danes delavni sloji borili za cerkev in duhovnike, ko bi bili oni ustanavljali delavske domove, organizirali delavstvo, se borili za njegovo pravico in vedno protestirali proti izkoriščanju bednih in zatiranih! Tako je pa šel ruski delavec za onimi, ki mu vcepljujejo sovražstvo do vsake vere.

Strah pred divjaškim boljševizmom pretresa danes ves svet, povsod se tudi organizira odpor proti tej svetovni kugi. Toda neredko isti, ki mislijo, da zatirajo boljševizem in da se bore proti njemu, sami najbolj agitirajo za razširjenje komunizma.

Ce se hočemo ustaviti tej svetovni kugi, je treba predvsem uničiti bacile, ki jo širijo! In ti bacili so: krivica in izžemanje delavskih stanov, protiverska in nemoralna propaganda svobodomiselstva.

Predvsem je jasno, da morajo vsi sloji danes po tem strašnem nauku, ki ga daje Rusija, skrbeti, da se socialno vprašanje reši tako, da ne bo izkoriščanih in zatiranih, da ne bo sestradanih delavskih mas, ki bi obupovale v svoji bedi nad pravičnostjo človeške družbe. Kdor ne daje delavcu, kar zasluži, kdor nima srca za reveže, za zanemarjene, za slabo plačane delavne sloje, kdor morda mirno gleda socialne krivice, ta je največji propagator boljševizma! Če zapi- rajo po vseh evropskih državah boljševiške agitatorje, bi morali najprej zapreti vse one, ki delajo krivico, ki tirajo onemogle do obupa!

Cisto napačno je, če se gleda v vsakem tovarnarju sovražnika delavca. Pogosto sami tovarnarji trpe vsled slabih socialnih razmer, saj vidimo, da so slabe razmere pri nas že upropastile polno industrijskih podjetij! Sam sem tudi že dobil tovarnarje, ki so imeli več socialnega čuta za delavca, kakor delavci sami za svoje tovariše! Delavci sami so zahtevali od tovarnarja, da se vrže na cesto njih tovariša, ki ni hotel trobiti v njihov socialistični rog in je moral tovarnar sam braniti življensko existenco svojega poštenega delavca. Takega tovarnarja pošteno in trezno delavstvo samo vzljubi, ga spoštuje in mu je zvesto. Če pa delavce vidi, da ima podjetnik svojega delavca le za blago, da nima do njega nič srca, nič pravice in nič ljubezni, potem je jasno, da se bo v delavcu porodil gnjev in da bo rad poslušal zapeljivce, ki mu govore sladke besede o komunizmu, v katerem naj bi bil delavec gospod in sedanji posestnik berač!

Ni torej samo v interesu delavskih stanov, ampak — in morda danes še bolj — tudi v interesu podjetnikov, tovarnarjev, kapitalistov, da se socialne razmere ublaže, da se uredi razmerje med delavcem in podjetnikom po načelih krščanske pravičnosti in ljubezni! Če pa tega kapitalisti

ne bodo uvideli, sami sebi kopljejo grob in sami najhujše agitirajo za boljše življenje!

Žalibog se dobe v evropski javnosti ljudje, ki strašno zamerijo duhovniku, ki pridiguje pravico, ki gre delavnim slojem. Dobe se celo tako omejeni skaza inteligenti, ki smatrajo duhovnika, ki budi socialno vest in pravičnost posedujočih slojev, za komunističnega agitatorja! Po njihovem mnenju bi moral duhovnik govoriti delavstvu le o potrpežljivosti, skromnosti in zadovoljnosti z drobtinicami, ki se mu milostno dele. Ne, ne! Duhovnik ne sme biti plačanec, ki bi bil slep za socialne krivice in bi pridigal le o dolžnostih delavca, ne pa tudi o njegovih pravicah, ki bi si nikoli ne upal povedati resnice, čeprav je komu neprijetna. Ne stanovske nestrpnosti, ne boja med stanovi, ne hujskanja, tega ne more oznanjati katoliški duhovnik; mi učimo ljubezen, edinost, pravico sporazumnost med stanovi, toda za vse — enako! Za vse pravica, za vse ljudezen!

Velik gojitelj komunističnih bacilov je pa — svobodomiselstvo.

Boljševiki vtepajo delavstvu mišljenje, da je „vera le opij za delavca“. S tem hočejo reči, da služi kapitalističnemu sistemu vera le kot nekaka omama, ki naj delavca pripravi, da bo mirno nosil izsesavanje in krivico. Za to boljše življenje tako strašno sovraži krščansko vero in jo slika samo kot neko sredstvo, ki naj pomaga kapitalizmu usuznjati delavne stanove,

Kako napačni nazori! Saj je ravno pravo krščanstvo prineslo delavnim stanovom svobodo in pravico, mu dalo človeško dostojanstvo in ga oprostilo sužnosti!

Toda te napačne nazore o veri so prvi spočeli brezverski in materjalistični kapitalisti! Saj se še danes neredko sliši med takozvano „napredno“ inteligenco to mnenje, da je vera pač potrebna, toda le za kmeta in delavca, inteligent pa da vere ne potrebuje. „Če bi delavci in kmetje ne imeli vere, bi podivljali, zato morajo imeti vero vsi stanovi, čeprav mi nič ne verujemo“. Tako se še danes sliši modrovati od puhle in svobodomiselnice inteligence! Saj je nek svobodomiselni filozof nekoč rekel, da če bi bil on kralj, bi ne hotel imeti nobenega brezverskega služabnika, ker bi ne bil sicer nikdar varen, da ga ne zastrupi. O nekem velikem svobodomiselniku so pravili, da ni hotel v bolnici od nikogar drugega sprejeti hrane, kakor od katoliške bolnišnice strežnice! Samo pri tej se je čutil varnega, da ga ne zastrupi!

Svobodomiselstvo je prazaprav ustvarilo boljševisko frazo, da je vera le opij za delavca! Če inteligent in kapitalist ne hodi v cerkev, ne k zakramentom, če se rad ponorčuje iz vere, cerkve in duhovnika, pri tem pa govori, da je vera potrebna, potem je to prazen humbug! Če je vera za delavca potrebna, je tudi za inteligenta in kapitalista; če pa ni potrebna za te, potem tudi za delavstvo ni potrebna! Vera ne sme biti nikdar opij in prazno tolažilo za zatirane, ampak jim mora nuditi pravice, tolažbe, opore.

Če pa delavni sloji vidijo, da je vera in versko življenje posedujočim, meščanom, inteligenci in kapitalistom le tako nekaj, kar naj bi držalo samo preprosto ljudstvo v šahu, potem je jasno, da obstoja nevarnost, da se bo tudi delavski sloj oklenil tega svobodomiselnega načela in bo potem zavrgel vero, krščanstvo, pa s tem tudi krščansko moralno in smisel za pravico in ljudezen. In ko bo potem sam prišel do oblasti in moči, bo kakor divjak brezsrčno povračal tisočero, kar so mu prej posodili posedujoči sloji.

Kjer ni vere, tam se kopiči masten gnoj, v katerem raste brezvestni boljševisem nad vse bujno!

Mislím, da je že skrajni čas, da se tudi naša inteligenca, posedujoči sloji, kapitalisti že zavedo, da sami sebi kopljejo grob, če podirajo s slabim zgledom, z nekrščanskim življenjem, z malovernostjo in mlačnostjo versko življenje v ljudstvu! Vera, krščanstvo ni samo za delavca in kmeta, ampak v isti meri tudi za inteligenta, meščana, obrtnika, tovarnarja in bankirja! Za vse velja božja resnica, za vse božji zakon! Ko se bodo vsi v Kristusu zavedali, da smo vsi ljudje otroci božji, ki se moramo ljubití, ki moramo

eden drugemu dati, kar mu gre, potem bo vladalo med nami bratstvo brez slojnega boja in s tem bo zatrt bacil boljševisma. Streti je treba v človeški družbi brezvestni in materjalistični kapitalizem, pa bo svet rešen nevarnosti boljševisma.

Veliki petek.

Obredi velikega tedna so kakor nekako dramatično predstavljanje trpljenja Našega Gospoda Jezusa Kristusa. Vsa dramatična veličina obredov velikega tedna pa se posebno razodeva v obredih velikega petka.

Kot smrtni dan Gospodov je bil veliki petek kristjanom že v najstarejši dobi dan žalovanja. Ta dan je bil vedno v cerkvi najstrožji post. V znak velike žalosti, ki naj bi nas ta dan pretresla, prihaja duhovščina pred altar v črnih mašnih oblačilih, kakor pri sv. mašah in opravilih za mrtve. V znak žalosti se odstranijo z altarja vsi okraski, sv. razpelo je zagrnjeno, niti sveče se ne prižgo v začetku obredov. Ko duhovščina pristopi k altarju, se v znak žalovanja vleže na stopnice in tako nekaj časa moli.

Obrede velikega petka delimo v tri dele: berila in molitve, počesčenje križa in sv. maši podeben obred, ki se latinsko imenuje „missa praesanctificatorum“.

1. Sveto opravilo se prične z berilom iz prerokov starega zakona, nato se bere trpljenje Gospodovo po evangeliju sv. Janeza. Po pasijonu moli oziroma poje duhovnik razne molitve za cerkev, za papeža, za škofa, duhovnike in cerkvene služabnike, za verne kristjane, za spreobrnjence, za odvrnenje zmot, krivih ver, bolezní in nesreč, nato za krivoverce in razkolnike, da bi se vrnili v katoliško cerkev, za jude in končno za pagane. Pred vsako molitvijo pozove duhovnik k molivi: „Oremus — molimo!“ Dijakon zapoje: „Flectamus genua — poklekajmo“ (pri čemur vsi pokleknejo) in nato odgovarja subdijakon: „Vstanite!“

2. Po teh raznih molitvah se prične počesčenje križa. Mašnik sleče mašni plašč, se postavi na listovno stran pri altarju, vzame v roke zagnjeno razpelo, ga obrne proti ljudstvu, odgrne zgornji del in zapoje: „Ecce lignum crucis — Glejte les križa, na katerem je viselo zveličanje sveta!“ Zbor pevcev ali ostali duhovniki zapojejo: „Pridite, molimo“. Pri tem vsi pevci in duhovniki razen celebranta pokleknejo in počaste sv. križ. Trikrat tako zapoje duhovnik in trikrat mu tako odgovore pevci, pri tem pa duhovnik obgrinja trikrat sv. razpelo. Potem nese mašnik sv. križ na stopnice pred altarjem in počasti sv. križ. za njim pa prihajajo še drugi duhovniki in nato verniki in vsi počaste križ in ga poljubijo.

Med tem pa, ko duhovščina izkazuje česčenje križu, pojejo pevci pretresljive žalostinke, ki se glase:

Ljudstvo moje, kaj sem ti storil? Ali v čem sem te žalil? Odgovori mi!

Ko sem te izpeljal iz dežele Egipta, si pripravilo križ svojemu Odrešeniku.

Vodil sem te skozi puščavo štirideset let, z mano sem te hranil in te pripeljal v najboljšo deželo: ti pa si mi križ iztesalo!

Kaj še naj bi ti bil mogel storiti in ti nisem storil? Gojil sem te namreč kakor lep vinograd, ti pa si mi postalo grenko nad vse, s kisom si me namreč napajalo v žeji in s sulico si prebodlo stran svojemu Odrešeniku.

Radi tebe sem udaril Egipt z njegovimi prvorojenci; ti pa si me bičanju izročilo.

Ljudstvo moje, kaj sem ti storil? V čem sem te žalil? Odgovori mi!

Izpeljal sem te iz Egipta, potopil faraona v Rdečem morju; ti pa si me izročilo poglavarjem duhovnikov.

Jaz sem pred teboj odprl morje, ti pa si odprlo s sulico mojo stran.

Jaz sem hodil pred teboj v oblačnem stebru: ti pa si me peljalo na dvorišče Pilata.

Jaz sem te hranil z mano v puščavi; ti pa si me teplo s pestjo in biči.

Jaz sem te napojil z vodo življenja iz skale; ti pa si mi dalo piti žolča in kisa.

Radi tebe sem udaril kralje Kananejcev; ti si me pa bilo s trsom po glavi.

Izročil sem ti kraljevo žezlo; ti pa si mi položilo trnjevo krono na glavo.

Jaz sem te povišal z veliko močjo; ti pa si me pribilo na mučilni les križa.

Ljudstvo moje, kaj sem ti storil? Ali v čem sem te žalil? Odgovori mi!

Nato se poje antifona: „Častimo tvoj križ, o Gospod, povečujemo tvoje sveto vstajenje, zakaj po lesu križa je došlo veselje vsemu svetu. Gospod usmili se nas in blagoslovi nas; daj, da nam sveti tvoje obličje in usmili se nas!

Potem pojejo veličastno himno, slavospev na čast sv. križu: „Pange lingua, gloriosi —“.

3. Mašni obred, Veliki petek ni prave sv. maše, kakor je drugače. Mašnik ne spreminja pri sv. maši kruha v Gospodovo telo in ne vina v Njegovo kri. Že prejšnji dan je duhovnik pri sv. maši posvetil tri hostije: eno za mašo na veliki četrtek, drugo za mašni obred velikega petka in tretjo za moštranco, kjer se izpostavi Najsvetejše javnemu češčenju te dni.

Po slovesnem počesčenju sv. križa gre mašnik v sprevodu v kapelo, kjer jo od prejšnjega dne spravljeno sv. Rešnje Telo in prenese od tam sveto hostijo, posvečeno na veliki petek, na glavni altar. Med sprevedom poje zbor pevcev slavospev križu: „Vexila Regis prodeu ent: Zastava križa gre naprej, blesti se križa skrivnost, po katerem je Življenje prestalo smrt in s smrtjo rodilo življenje“.

Mašnik si na altarcu vlije v kelih vina in vode in moli iste molitve, kakor sicer pri sv. maši, le izpreminjevanje odpade. Po molitvi očenaša mašnik povzdigne sv. hostijo, da jo more ljudstvo videti, nato jo razlomi in zavžije, kakor pri obhajilu med mašo.

Na veliki petek sv. cerkev zato opušča pravo daritev sv. maše in ne posvečuje kruha in vina v Jezusovo telo in kri, da bi se kristjani ta dan bolj živo spominjali Jezusove krvave daritve na križu.

Po mašnem opravi se izpostavi Najsvetejše v božjem grobu, da ga tam verniki obiskujejo in molijo. Prav lepa je navada, da ta dan posebno matere pripeljejo svoje male otroke v cerkev počastit sv. križ in molit Najsvetejše. Božji grob, križ pred altarcem, vse praznovanje velikega petka je kaj pripravno, da se najmanjšim razloži pomen velikega petka in kaže veličina Gospodovega trpljenja.

Učiteljica - svetnica.

Učiteljski poklic je morda najtežavnejši, povrh pa še silno odgovoren. Mladega človeka vzgojiti se pravi duhovno ga roditi. Vsak vzgojitelj rabi globoke ljubezni do učenca, pa tudi do duhovnih dobrin, ki mu jih podaja. Zato je učitelj-materialist po mišljenju in življenju samo škodljiv mojster skaza. Kako naj vcepi gojencu ljubezen in spoštovanje do kulture, umetnosti, pravosti, če je niti sam nima. Zato je učiteljski in sploh vzgojiteljski poklic, če se zaveda svoje naloge, v vsakem času nosivec idealizma, klicar višjega, duhovnega življenja, ki je šele človeka vredno. Tako mora biti tudi danes.

Ko pa hočemo katoliško šolo, ki je brezpojna zahteva cerkve in tudi vsakega resnično katoliškega očeta, tedaj seveda hočemo in zahtevamo tudi katoliških učiteljev. Ti niso samo posredniki duhovnih vrednosti sploh, ampak morajo biti svetilniki katoliškega življenskega idealizma, verni kažipot mladini v zgledu in besedi. Ti morajo biti predvsem sami uglašeni katoliški značaji. A to še ni vse. Tudi poguma, katoliškega zanosa jim je treba. Zlasti danes bi ne smelo

biti med katoliki nobene mevže, zakaj znamenja časov napovedujejo idejno zmago katolicizma na celi črti. Vsakdo mora postati vesel borec božjega kraljestva — to je naloga naše katoliške akcije. Učitelj, vzgojitelj pa naj bo to še v dvojni meri, ker ga že poklic k temu sili.

Saj ne manjka danes takih idealnih oseb v učiteljskem stanu. Pred nekaj leti je umrla v Lüttichu svetniško požrtvovalna Margrit Lekeux, ki se je povžila še vsa mlada v laiškem apostolatu in učiteljevanju med socialistično delavsko mladino. Ta uboga žrtev krščanske ljubezni pride gotovo še do časti oltarjev.

Čudovito podoben naši dobi je čas katoliške obnove po tridentinskem cerkvenem zboru. Razumevali so tudi tedaj dobro, da je treba za versko in нравno vzgojo predvsem katoliškega učiteljstva. Zato je nastala takrat cela vrsta redovnih družin, ki so se bavile v vzgojo nevedne mladice: šolski bratje, piaristi, uršulinke, notredamke, salezijanké in druge. V tej dobi je živila tudi izredno ganljiva vzornica krščanske učiteljice in idealne delavke za katoliško akcijo bl. Lucija Filippini (1672—1732). kakor da jo je Bog kakor sv. Cvetko hotel dati prav našemu času za vodnico! Pred štirimi leti je bila proglašena za blaženo in prav zdaj se vrže v Rimu razprave, da jo razglase tudi za svetnico.

«Želela bi biti v slehernem kotičku naše zemlje, da bi povsod klicala vsem narodom in rodovom, vsaki starosti in vsakemu stanu: Ljubite, o ljubite vendar svojega velikega Boga!» Tako je govorila, tak ogenj jo je gnal in krepil. «Maestra santa — učiteljica-svetnica» so govorili v Rimu o njej, spoštovali so jo vsi meščani, posebno pa še njene učenke iz rimskih krogov.

Živila je v času zadnjih turških bojev in verskih borb na Francoskem*. Versko znanje med ljudstvom je bilo malenkostno. Skromna Lucija je kazala take vzgojiteljske zmožnosti in toliko znanja, da je že desetletna učila po župnikovem naročilu otroke verouk. Zvedel je zanjo škof, jo dal izobraziti in ji poveril potem, čeprav se je v svoji skromnosti branila, vodstvo «dobre krščanske šole». To je bila verska družba učiteljic, ki jo je škof ustanovil za potrebe nevedne ženske mladine. Čudovito je znala Lucija poučevati: otroci so bili ginjeni, celo svetle solze so jim izvabile njene tople in jasne besede. Mladina je visela na njej. Vsakega je prijel njen zgled, nehote je hotel vsakdo Lucijo posnemati — kakor se zgodi vsakemu dobremu vzgojitelju. Njen pouk je bil ves prepojen s toplim verskim duhom, vse je dihalo božjo bližino, pravi Lucijin življenjepisec; vsak predmet je govoril o Bogu in vodil k njemu.

Pa Lucija se ni zadovoljila samo s šolo. Zbirala je krog sebe ženske mladine sploh, ji sama s svojim življenjem dejansko kazala, kako je mogoče vzorno in srečno živeti, vršila je apostolat zgleda in besede. Za svoje gojenke je imela često cele duhovne vaje, za katere so se ljudje tako zanimali, da so nekoč tuji možaki odkrili streho, da so jo mogli poslušati. A bila je tudi izredno delavna drugod. Ustanavljala je po svoji rodni zemlji nove naselbine svoje šolske družbe, bodrila omahujoče sestre, jih neprestano obiskovala in modro vodila. Veliko delo katoliške akcije! Neumorna v delu, a zraven vedno vdana molitvi in Bogu — dve lastnosti, ki sta nujno potrebni vsakemu delavcu v katoliški akciji.

Da pa je njeno delo rodilo sad, je morala tudi trpeti. Rak in nervoza sta jo zadnja leta strašno mučili. Pa je trpela kakor junakinja. «Sestre moje, hvalite vendar Gospoda, ker me je spoznal za vredno, da smem iz ljubezni do njega trpeti» je govorila, ko nimogla geniti z nobenim udom več razen z jezikom. In zapela je s samostansko družino zahvalno pesem za trpljenje.

Glejte, tako žive, delajo in trpe svetniki! Cerkev pa jih veliča s častmi zato, da bi tudi mi hodili po njihovih svetlih stopinjah. Lucija Filippini ni edina, a je živi vzor.

* Njena domovina je severna Italija, blizu Genue.

Koliko dobrega more storiti dobri učitelj! Ena spoštljiva beseda zida duhovno kraljestvo v srcu mladega človeka. Ni pa npravno, ni pedagoško in niti olikano ni, če vzgojitelj bodisi osnovne bodisi srednje ali visoke šole z dvoumnimi opazkami trga iz mladih src božje kraljestvo. Kogar ne plaši groznja Gospodova: »Gorje svetu zavoljo pohujšanja! Pazite, da ne pohujšate katerega teh malih«, tega mora že spoštovanje do verskih čustev svojih katoliško vzgojenih učencev obvarovati vsakega smešenja.

No, ali vsi, ki danes še tako delajo, žive miselno še v stari dobi, ki jo je kulturni svet po vojni docela zavrgel. V katolikih mora danes žareti verska iskrenost in jih gnati na veselo, požrtvovalno delo. Blagor vsakemu, ki pomaga Cerkvi obdelovati božji vinograd. Dvakrat blagor njim, ki goje mlado cvetje v gredah, katere obseva božje solnce.

Maestra santa, Lucija, koliko jih bo pri nas tebi podobnih? Daj nam jih!

Viteštvo.

Bilo je nekaj lepega in plemenitega srednjeveško viteštvo! Ko je mladič dorastel in se izkazal v čednosti, je prejel čast viteza z udarcem meča. Pri tej priliki je moral vsak svečano obljubiti, da bo varoval slabotne, da bo spoštoval žene in branil njihovo čast. Vitezi so iskreno častili Mater Božjo in to otroško Marijino češčenje je rodilo spoštovanje do vsake žene. V materi Božji so videli zastopnico vsega ženstva in tako so v vsaki ženi častili tudi deviško Mater. Vitez se je moral boriti za čast žene in je moral celo svoje lastno življenje zastaviti v brambi za čast poštene žene.

Viteštvo je posebno lepo cvetelo na Nemškem in Francoskem. O starih Germanih že paganski pisatelj Tacit poroča kot neko posebno plemenito lastnost to, da spoštujejo svoje žene.

Tega viteškega spoštovanja žene silno primanjkuje v današnji človeški družbi!

Danes je ves svet poln slik, knjig, fotografij, takozvanih »umetniških« razglednic, ki slikajo žensko postavo z satansko brezstidnostjo, ki mora poštenega človeka napolniti le z gnusom. Med našim narodom se razširjajo knjige, ki jih pošten človek ne more brati, da se ne bi zgrozil nad nesramnostjo, s katero te knjige govore o najsvetejših zadevah.

Nekoč sem v šoli opazoval mladeniča, bil je kakih 17 let star, ki so mu oči neprestano uhajale pod klop. Neopaženo se mu približam ter posežem z roko pod klop in prinesem ven knjigo, ki jo je imel pri sebi. Kar ustrašil sem se! Take slike in tako pisanje! Popolna propalica je morala to pisati, ko piše knjige le za to, da budi strasti v mladini, da zastruplja mlada srca z najgršim nemoralnim strupom, s slikami, ki mu morda ostanejo v domišljiji celo življenje.

In pogovori po raznih družbah, po tovarniških in obrtnih delavnicah. Če bi človek to poslušal, bi skoro moral priti do prepričanja, da je ta rod brez časti, brez dostojanstva, brez vsake plemenitosti. . . Govore, kakor da je žena, dekle le zato na svetu, da nudi propalim in slabo vzgojenim fantom ali pa morda celo možem cilj za nesramne dovtipe. Niso redka prikazani razne družbe mladih ali pa celo starejših ljudi, ki se ne znajo drugače zabavati, kakor da kvantajo, kakor da oblatijo s svojim umazanim govorjenjem vse, kar bi moralo biti človeku sveto. . .

Pride v tovarno mlado in nedolžno dekle, pa se že ponasa kak »junak« pred njo s prav umazanim govorjenjem, že delajo načrte satanovi apostoli, kako bi ji ukradli čast in poštenost. Ko ji pa uniči najlepše, kar ima, pa se krohota, kakor satan, ki je spravljal človeka v pekel. Nekoč sem bil pri vojakih priča takega pogovora. Fant je vzel venec devištva. Pa je to pravil svojim tovarišem kar neženirano in se celo bahal s tem, da je storil dekle nesrečno.

Krohotal se je s svojimi tovariši vred, da je dekle tako neumno, da mu verjame!

Bilo je nekoč na vojaških vajah. Vsa kompanija je bila zbrana pred nekim skednjem. V sredi med njimi pa je stal star frajtar, poročen mož, in je govoril fantom o zakonu v tonu propalice, da bi bil moral vsak pošten človek z gnusom zavreči tako govorjenje. A od cele kompanije se ni našel en fant, ki bi si bil upal zavrniti tega kvantača. . . Vsi so se smejali temu, da si se je videlo mnogim, da jim je neprijetno tako govorjenje. Taki so pogosto naši fantje!

V vasi je živela deklica, polna veselja, nedolžnosti in srčne sreče. Bila je dober otrok, veselje svojim staršem.

Pa je prišel k staršem v službo trgovski pomočnik. Dekle je zrastle, a sveta ni poznalo. Pa ji je govoril o ljubezni in zvestobi toliko časa, da jo je zapeljal. . . Toda zapeljivec ni imel toliko moške postenosti, da bi bil nosil posledice svojega greha. Izginil je in ga ni bilo nikdar več v tisti kraj.

In dekle je prišla v sramoto pred vso župnijo. Veselje, sreča, mladost, vse je izginilo. Postala je kup nesreče. V začetku ji je vse to šlo strašno k srcu, kasneje se je navadila, da so jo imeli ljudje za propalo žensko, izgubila je vso sramežljivost in je propadla tako daleč, da je v sramoti prodajala svojo čast. . .

V grški pravljici se pripoveduje o zapeljivcu Aigistu. Ta je zapeljal ženo poveljnika Agamemnona, ki je odšel v vojsko. Ta pa je imel sina Oresta, ki je strašno trpel, ko je spoznal to sramoto svoje matere. Prišel je v gnjevu v očetovo hišo in umoril s svojim mečem zapeljivca svoje matere. . .

Če bi kdo tvojo mater tako zapeljal, ali bi ne bilo to največje gorje za tebe?

Če bi kdo zapeljal tvojo lastno sestro in ji ukradel lepoto nedolžnosti in veselje življenja in jo spravljal v sramoto in obup, kaj bi ti rekel?

Ali bi ne bil tak mladenič nevreden svojega moštva, če bi ne vzrojal v sveti jezi nad takim zapeljivcem?

In če bi kdo blatil čast in spomin tvoje matere, kradel v umazanem govorjenju čast tvoje sestre, ali bi ti ne obsodil z največjim gnusom to početje?

V vsaki ženi, v vsakem dekletu, moramo gledati svojo mater, svojo sestro. Kakor za čast svoje matere in svoje lastne sestre, tako se moramo boriti za čast vsake žene, vsakega dekleta.

Pred dekletom in ženo ima pošten mladenič nekako sveto spoštovanje, do vsake se obnaša olikano, taktno, pred ženskim svetom si ne bo nikdar dovolil opolzke opazke, značajan in pošten mladenič ali mož bo branil čast žene, kadar jo skrunijo propalice z grdim govorjenjem. Posebno pa ne bo pošten mladenič nikdar zapeljeval dekleta v dejanje, ki ji ukrade čast, srečo srca in spoštovanje sveta.

Katoliški mladenič, katoliški mož, naj po zgledu srednjeveških vitezev povsod brani čast žene in dekleta!

Bil je mlad dijak, ki je prišel v veliko nevarnost, da bi ukradel čast dekletu. Pa se je spomnil ne dogodek, ki ga je bral pred par tedni v časopisih. Bilo je ob Ženevskem jezeru, blizu mesta Lausanne. Noč je nastajala. V parku hotela so zagorele električne svetilke, obrežje je oživel, večerja v hotelu je bila končana. V parku je igrala italijanska godba. Tu je prišla iz sence dreves črna oblečena žena. Ob obrežju je prej sedela na samotni klopi v senci dreves s svojim mrtvim detetom, dokler se ni naredila noč. Kakor senca je smuknila po stezi do vode. Tik ob vodi je rastla vrba žalujka, njene veje so segale tik do jezerske gladine. Breg je bil na tem kraju zelo strm in jezero globoko. K prsim je stisnila truplo svojega deteta in se je spustila po vrbi v globino. Zamolklo je grgrala voda, in valovi so v par trenutkih zagnili dvoje trupel. Še enkrat je priplavalo na površje črno telo, na topa je zginilo v globino. V bližini pa je igrala vesela godba poskočne plesne komade. . .

Na to žalostno zgodbo se je spomnil mladi dijak, pa ga je pretreslo in bil obvarovan velike nesreče . . .

Nekaj podobnega se je pred par leti zgodilo na savskem mostu v Kranju. Bili so deževni dnevi. Iz Ljubljane se je pripeljalo mlado in čedno dekle, žrtev zapeljivca. — Obstalo je vrh mostu, nato se je povzpela preko ograje in se zagnala v narastlo, deročo Savo. Drugi dan so jo potegnili na suho v Mavčičah. Izgubljeno mlado življenje! Doma pa je žalovala mati, oče, bratje in sestre v silni tugi, ko je storila njih hčerka in sestra tako žalosten konec. Kako srečna bi bila lahko, ko bi ne bil prišel zapeljivec, ji ukradel nje čast, srečo in mir!

Naj bi bili taki zgledi vsem našim fantom glasen opomin, da naj spoštujejo vsako ženo, vsakega dekleta, da se v vsem življenju obnašajo viteško proti ženskemu svetu.

Župnija Kranj.

Oznanilo za april.

4. Prvi petek v mesecu, ob 6. zj. sv. m. z blagoslovom, ob 6. zv. križev pot.

6. Vel. ned. v postu, tiha, prva nedelja v mesecu. Ob 6. sv. m. z blagoslovom, skupno sv. obhajilo za fante in može, ki imajo v soboto prej in ta dan pri vseh spovednicah prednost. Pop. ob 2. križev pot pred izpostavljenim sv. R. T. in pete litanije presv. Srca Jezusovega. Pop. shod za dekliško Mar. družbo.

11 God. Žalostne M. B., pred sv. m. skupno sv. obhajilo za žensko M. D.

13. Cvetna nedelja, ob 10. blagoslov oljk, po tem sv. maša, med sv. mašo se bere trpljenje našega G. J. Kr. Pop. ob 2. križev pot in litanije M. B., po litanijah je shod za žensko Marijino družbo. Vesoljna odveza za III. red.

Veliki teden: V sredo, četrtek in petek so popoldan pete jutranjice. V četrtek ob 6. sv. obhajilo, ob 9. slovesna sv. maša, med to je zadnje sv. obhajilo ta dan. Veliki petek se prične sv. opravilo ob 8. dop. Med sv. opravilom se bere pasijon. Zvečer ob 7. je zadnja postna pridiga, petje žalostink in litanije presv. Srca Jezusovega. V soboto zj. ob 7. blagoslov ognja in krstne vode, nato slovesna sv. maša z alelujo. Blagoslov velikonočnih jedil je pop. ob 3. v rožnenski cerkvi, ob 3.30 v Čirčičah, ob 4. na Hujah, ob 4.30 na Rupih, ob 5 zopet v rožnenski cerkvi v Kranju. Ob 6. zv. so slovesne jutranjice, vstajenje in velikonočna procesija po navadnem redu. Po procesiji zahvalna pesem in blagoslov. V četrtek in petek bo župna cerkev odprta do 9. ure zv., v soboto zj. se bo Najsvetejše izpostavilo ob 5. zj. V petek in soboto je od 2. do 3. pop. skupna molitvena ura in sicer v petek za dekliško Marijino družbo, v soboto za žensko M. dr. Za šolsko mladino bo molitvena ura pri božjem grobu v četrtek ob 2.

Vse vernike vabimo, da se veliki četrtek, petek in soboto udeležujete v obilem številu molitve presv. R. T.

20. Velika noč, praznik vstajenja Gospodovega. Ob 6. in 10. sv. m. z dvema blagoslovoma, ob 10. slovesna peta sv. maša. Pop. ob 2.30 slovesne litanije in po litanijah vesoljna odveza za III. red.

21. Velikonočni pondeljek, nezapovedan praznik, služba božja kakor ob navadnih nedeljah. Pop. ob 2. litanije M. B.

24. Sv. Jurij.

25. Sv. Marko. Po prvi sv. maši gre procesija v rožnensko cerkev, kjer je sv. maša.

27. Bela nedelja. Služba božja po navadi. Pri 6. sv. m. skupno sv. obhajilo za dekliško M. dr.

Razno.

Znamke za reveže se dobe v trgovinah pri J. Kušlanu, Logarju in v župni pisarni. Revežem nikar ne dajate miloščine v gotovini, ker jo potem mnogi zapijejo.

Dajajte jo le v znamkah Vincencijeve družbe, za katere dobé v prodajalni konsumnega društva ali pri Colnarju živil za svoto znamk.

Kmetijska gospodinjska šola v Marijanišču zaključi svoj zimski tečaj dne 13. aprila. Poletni tečaj se prične s 1. majem in traja do 31. sept. Dekleta iz mesta in okolice imajo lepo priliko, da se izvezbajo tu teoretično in praktično v gospodinjskih vedah. Priglase za šolo sprejema vodstvo gospodinjske šole v Marijanišču.

Pokopališče. Vsi lastniki grobov na pokopališču naj spomladi uredi grobove svojcev. Svetujem, da nasadite na pokopališče več vrtnic po grobeh.

Vojaški novinci naj prejmejo prej sv. zakramente, predno odidejo v vojaško službo! Za to skrbite posebno starši, da ne bodo odhajali vaši sinovi k vojakom brez sv. zakramentov, ki jih morda pri vojaki ne bodo imeli prilike prejeti.

Družinske knjižice ali pa družinski list naj ima vsaka družina v župniji. Za kranjsko župnijo smo napravili posebne družinske liste. Pred krstom naj vsaka mati oskrbi družinski list, ki ga botri prinesejo seboj k krstu.

Umrl je v Polhovem gradu preč. g. Štefan Rihar, župnik v p., dne 24. marca. Kaplanoval je tudi v Kranju od l. 1895. do 1897. Pokojniku je zvonilo pri župni cerkvi z vsemi zvonovi.

Poročeni kranjski rojaki v tujih župnijah.

Anzelc Ivan, roj. 1. maja 1907. poročen 16. marca t. l. v Vojniku z Ivano Divjak.

Miklavčič Ivana, roj. 3. avg. 1905., poročena 2. marca t. l. v Gorici z Antonom Marega.

Tomažič Anton, roj. 25. febr. 1905., poročen pri Sv. Lenartu nad Škofjo Loko dne 23. febr. t. l. z Alojzijo Potočnik.

Tomažič Jožef, roj. 23. nov. 1902., poročen v Cerkljah dne 26. febr. t. l. z Marijo Kropar.

Kuralt Franc vdovec, roj. 25. dec. 1886., poročen v Mariboru — župnija sv. Marije Magdalene dne 4. marca t. l. z Marijo Porovne.

Tomažič Franc, roj. v Gorenjah 28. jan. 1901., poročen v Rajevoselo dne 20. febr. t. l. z Olgo Lukač.

Zupan Darinka, roj. 10. avg. 1901., poročena v Celju dne 2. febr. t. l. s Vsevolodom Stefani.

Šumi Franjo, roj. 7. avg. 1902., poročen v Slav. Brodu dne 9. jun. 1929. z Antonijo Vidmar.

Župnija Šmartin.

Oznanila.

4. aprila. **Prvi petek v marcu.** Sv. maša z blagoslovom pri alt. Srca J.

6. aprila. **Tiha nedelja.** B. služba po navadi.

11. Spomin 7. žalosti Matere B.

13. aprila. **Cvetna nedelja.** Zjutraj in ob 9. sv. maša po navadi, pred drugim opravilom blagoslov oljk in lesa. — procesija okrog cerkve. Med sv. mašo zjutraj in ob 9. — ter popoldan ob 2. branje pasijona.

Cerkveniki bodo ta dan pobirali po vaseh prispevke za razsvetljavo in olepšavo B. groba.

Obredi velikega tedna: V sredo, četrtek in petek ob 4. uri popoldne cerkvene molitve.

17. aprila. **Veliki četrtek.** Spomin zadnje večerje. Ob 9. peta sv. maša, med sv. mašo skupno sv. obhajilo, po sv. maši se prenese sv. R. T. na altar Matere B. — Sv. obhajilo bo tudi zjutraj ob 6. za one, ki vsled službe ne morejo priti ob 9.

18. aprila. **Veliki petek.** Ob 8. uri pasijon, sv. maša s predposvečeno sv. hostijo, odgernenje in počesčenje sv.

križa, in prenešenje sv. R. T. v B. grob. Ta dan je od 2—3 molitvena ura za šolsko mladino, od 3—4 za dekleta od 7—8 za može in fante, na to se pojo na koru žalostinke.

19. aprila. **Velika sobota.** Ob 7. blagoslov ognja, velikonočne sveče, krstne vode in peta sv. maša, popoldan ob 5. cerkvene molitve in procesija vstajenja po navadnem redu. Najprej gre šolska mladina, potem posamezne soseske s svojimi banderi, društva in Marijina družba. Občinski odborniki so vabljeni, da spremljajo sv. R. T. s svečami.

Blagoslov velikonočnih jedil. V soboto ob 1. uri na Bregu, ob pol 2. v Drulovku, ob pol 2. v Št. Peterski kapelici, ob 2. v Sred. Bitinju, potem v Zgor. Bitinju in v Stražišču. V soboto po procesiji, in v nedeljo po prvi sv. maši v farni cerkvi.

20. aprila. **Praznik vstajenja G.** ob 6. B. služba z blagoslovom, ob 9. slovesna peta sv. maša z blagoslovom; popoldan ob pol 3. pete litanije M. B.;

21. aprila. **Velikonočni pondeljek.** Sv. maša zjutraj po navadi, ob 9 z blagoslovom; popoldan ob 2. pete litanije M. B.

25. aprila. **Sv. Marko.** Ob 6. sv. maša v farni cerkvi, po maši prošnja procesija v Drulovek, kjer bo sv. maša.

27. aprila. **Bela nedelja.** Sv. Maša zjutraj po navadi, ob 9. z blagoslovom, popoldan ob 2. litanije, po litanijah shod Mar. družbe v Šmartinskem domu.

Kronika.

Umrli:

1. marca. **Jakob Bajželj**, trgovec in posestnik v Stražišču št. 30, star 83 let.

13. marca. **Marija Alič**, roj. **Kavčič**, vdova, sitarica v Stražišču.

14. marca. **Frančiška Eržen**, pletilka v Pševem, št. 13, stara 19 let.

25. marca. **Gašper Slavc**, oženjen posestnik iz župnije Slavina pri Postojni, bivajoč kot begunec v Šmarjetni Gori.

26. marca. **Ludvik Bernik**, iz Stražišča, star 29 let.

26. marca. **Franc Lavtar**, delavec iz Žabnice. V Javorniku pod sv. Joštom, je padel po stopnjicah, kjer je na mestu mrtév obležal.

Duh. svetnik Pokorn.

Iz cerkvene zgodovine Kranja.

(Nadaljevanje.)

Nato pritožbo ljubljanskega škofa je nadvojvoda Ferdinand izdal odlok z dne 15. junija 1603. in zahteval od apostolskega nuncija g. Hieronima, škofa v Adriji, grofa pl. Portia, da naj poskrbi pri oglejskem očaku, da ne bo motil ljubljanskega škofa v njegovih prastarih pravicah in svoboščinah, kakor je razvideti iz prilog. Zlasti naj milostno in po svoji oblasti doseže od g. očaka, da škofovega vikarja, duhovnika Jan. Friderika Klementa, katerega se je predrznil brezpravno proti vsakemu redu, ne da bi bil njemu prezentiran, s silo še enkrat vmestiti v Kranju, katero mesto leži v kneževini Kranjski, ko je bil že od postavnega škofa ljubljanskega za časa reformacije slovesno vstoličen in potem, ko se ni hotel še enkrat dati vmestiti, pa bil suspendiran, kakor pričajo priloge, omenjene suspendacije oprosti in jo odstrani ter upostavi stari red, da se ljubljanski škof ne bo več pritoževal.

Škof je dne 20. junija 1603. iz Gornjega Grada vložil svojo pritožbo zoper naddiakona Gorenjske, Trebuhana, tudi na apostol. nuncija g. Hieronima, v kateri ga opozori na vse to, kar je že on ali ustmeno sam ali po svojem

prokuratorju dr. Terciju pismeno omenil glede nasilstva Trebuhanovega in očakovega napram njegovi škofiji in glede njegovega vikarja v Kranju ter ga ponižno poprosil pomoči, (nekaj pa je odredil tudi presvetli gospod nadvojvoda Ferdinand, ki je patron in zaščitnik težavne te ljubljanske škofije, da čuva njega in njegovo škofijo v njenih pravicah, da se na podlagi kanonične posesti Vaše gospodstvo svete stolice potegne v obrambo tega), da se določi dan obema za obojno sodbo, da se ta prepir med nama obema končno dožene, da se ne bo ljudstvo pohujševalo. Klican je bil gosp. oča po njegovem prokuratorju, ki pa ni prišel, pa tudi nikogar ni poslal v tej zadevi proti meni. Izgleda torej, kakor bi se norčeval iz Vašega odloka, ali pa omalovaževal njegovo veljavo, kajti ne odneha od svojega sklepa; kakor je začel, na isti način hoče mojega vikarja, kakor kaže priloga, z izobčenjem popolnoma ugonobiti. Kak da je pa tak način postopanja, to znaj i Vaše gospodstvo in pravo o tem dovolj jasno govori.

Ker se toraj meni godi očitna krivica in da se ne bi zdelo, da zanemarjam prava svoje škofije ali, da jih nespametno prepuščam drugim, se obračam zopet do Vašega gospodstva s prošnjo in sicer s tem odločnim protestom in z ljubeznijo do pravičnosti prosim, da naj nemudoma blagovoli radi trmoglavosti g. očaka ali bolje njegovega naddiakona Trebuhana mojega vikarja od njegovih namišljenih cenzur (cerkvenih kazni) oprostiti in meni vse moje pravice s končno veljavnim pravorekom vrniti, ker, ako se proti vsemu upanju ta zadeva še nadalje zavlačuje in na škodo ljudstva nerešena ostane, bodem jaz na isti način proti dovolj domišljavemu Trebuhanu postopal, kakor se je predrznil on proti njemu nepodložnemu grometi in nespametno rojiti, in bom njega kot razburjalca moje črede izgnal iz moje cerkve. In tega bi se poslužil v polnem pravu, ker kar sem pridobil po stoletni zastarelosti, mi postavno ne more vzeti noben človek. S tem se priporočam udano Vašemu gospodstvu in pravičnosti ter se goreče nadejam ugodne rešitve, kakor jo važnosti zadeve in potreba zahteva.

Nato je apostolski nuncij Hieronim iz Gradca odgovoril škofu Chroenu dne 7. Febr. 1604., da je prejel njegovo pismo, da je takoj sporočil očaku njegove zahteve, pa da je prejel odgovor od njega, da onega povabila k sodišču ni prejel, kar lahko radi verujemo, dostavi nuncij, ker sicer on rad vselej takoj odgovori. (Kaj pa, če se ni to pozvalno pismo namenoma izgubilo?) — Ker je pa škof Chroen dne 20. dec. 1603. iz Ljubljane še eno pismo odposlal apostol. nunciju v Gradec glede Trebuhana in njegovih naklepov proti kranjskemu vikarju, ki ni pod njegovo oblastjo, je vse to naperjeno proti njemu kot škofu, ki je pravi župnik kranjski, mu je nuncij ob isti priliki tudi nato odgovoril, da je že obširneje sporočil o tem prokuratorju dr. Terciju, po katerem naj pove vse točke jasno in razločno pismeno z vsemi dokazili, da jih predloži očaku v odgovor, ker on nima drugega namena, kakor, da se izvršuje pravica in da se prisodi vsakemu svoje pravo glede župne cerkve v Kranju. Jasno je iz tega, kam se nagiba apostol. nuncij. Ali morda apostol. nuncij kot namestnik sv. stolice s polno oblastjo nima odločilne besede? — Tudi nadvojvoda Ferdinand piše dne 8. jan. 1604. že drugič apostolskemu nunciju pismo, v katerem mu izraža svoje veselje nad tem, da se je z ozirom na njegovo pismo z dne 15. junija minulega leta zavzel za prepir med ogl. očakom in ljubljanskim škofom glede oddaje in potrjevanja kranjske župnije v kneževini Kranjski ter takoj določil za obe stranki dan glede zaslizbe in obravnave v sporni zadevi, ali v nasprotnem oziru, da se očaku zapove, da miruje.

(Dalje prihodnjic.)